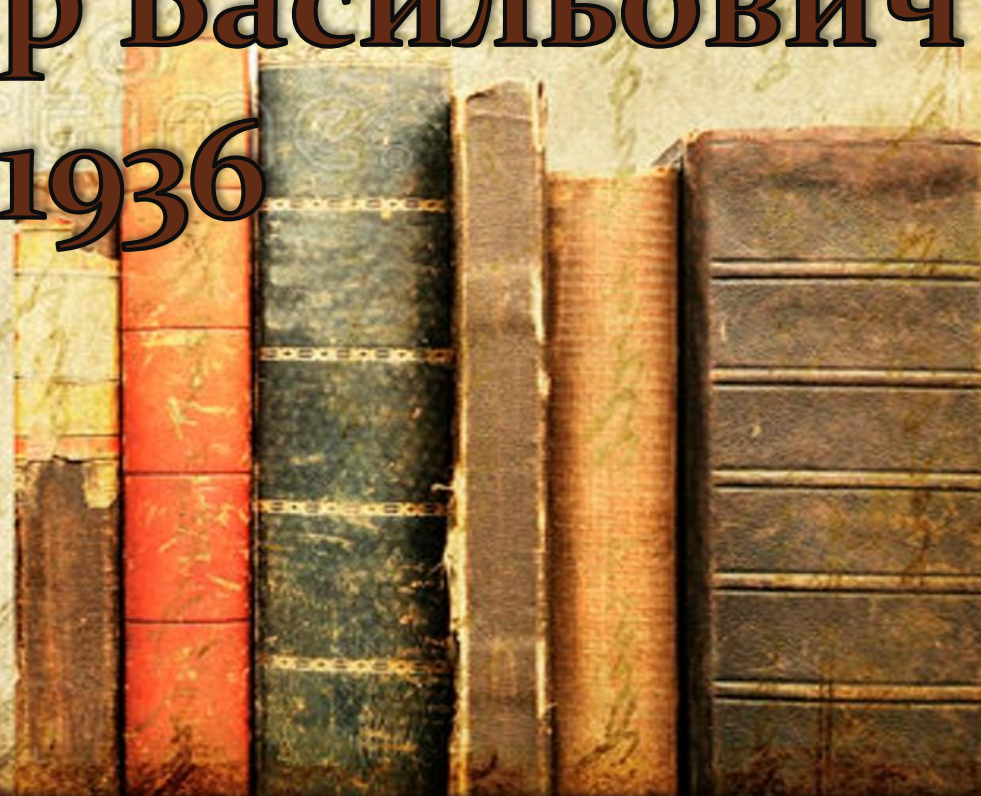

ФУНДАТОРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Тарановський
Федір Васильович
1875-1936

Накази Гетьмана всієї України.

По Міністерстві Народньої Освіти та Мистецтва.

Українська Академія Наук:

14 листопада 1918 року № 322.—Призначаються дійсними членами Української Академії Наук:

а) По Відділі історично-філологічних наук:

1. Заслужений професор Харківського Університету Дмитро Іванович Багалій.

2. Ординарний професор Українського Київського Державного Університету Агафангел Юхимович Кримський.

3. Заслужений професор Київської Духовної Академії Микола Іванович Петров.

4. Професор Чернівецького Університету, д-р. Степан Смаль-Стоцький.

б) По Відділі фізично-математичних наук:

1. Ординарний академик Російської Академії Наук Володимир Іванович Вернадський.

2. Професор Київського Політехнічного Інституту Степан Прокопович Тимошенко.

3. Професор Київського Політехнічного Інституту Микола Феофанович Кащенко.

4. Заслужений ординарний професор Київського Університету Св. Володимира Павло Аполлонович Тутковський.

в) По Відділі соціальних наук:

1. Ординарний професор Київського Українського Державного Університету Михайло Іванович Туган-Барановський.

2) Професор Катеринославського Університету Федір Васильович Тарановський.

3. Ординарний професор Київського Політехнічного Інституту Володимир Андрієвич Косинський.

4. Член-секретарь Комісії по розбору давніх актів Орест Іванович Левицький.

Гетьман Всієї України.

Павло Скоропадський.

Міністр Народньої Освіти і Мистецтва, Сенатор *І. Стебницький*.

14 листопада 1918 року вийшов наказ гетьмана всієї України Павла Скоропадського «Про призначення дійсних членів УАН», що визначив 12 перших українських академіків.

Одним із них був російський, український та сербський (югославський) правознавець, історик і теоретик права, доктор державного права, професор, академік УАН, академік Сербської академії наук, член-кореспондент Болгарської академії наук - Тарановський Федір Васильович.

Дванадцять перших академіків УАН 1918 г.

Д.І. Багалій

В.Н. Вернадський

Н.Ф. Кащенко

В.А. Косинський

А.Е. Крымский

О.Н. Левицький

Н.Н. Петров

С.Н. Смаль-Стоцький

Ф.В. Тарановський

С.Н. Тимошенко

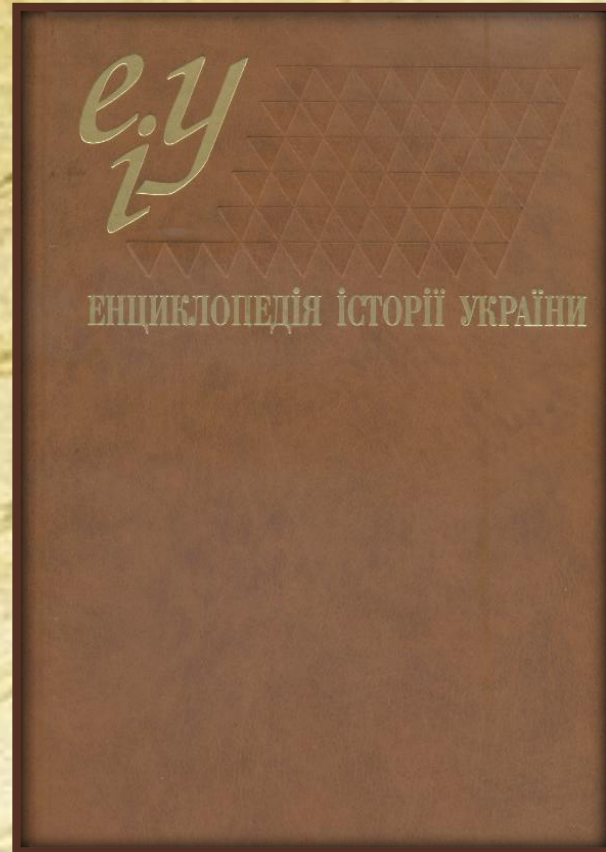

М.Н. Туган-Барановський

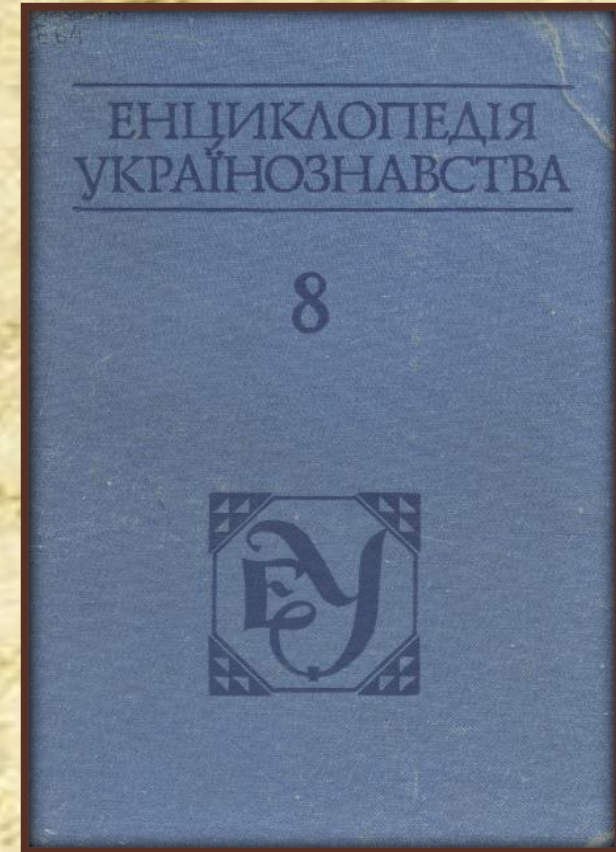
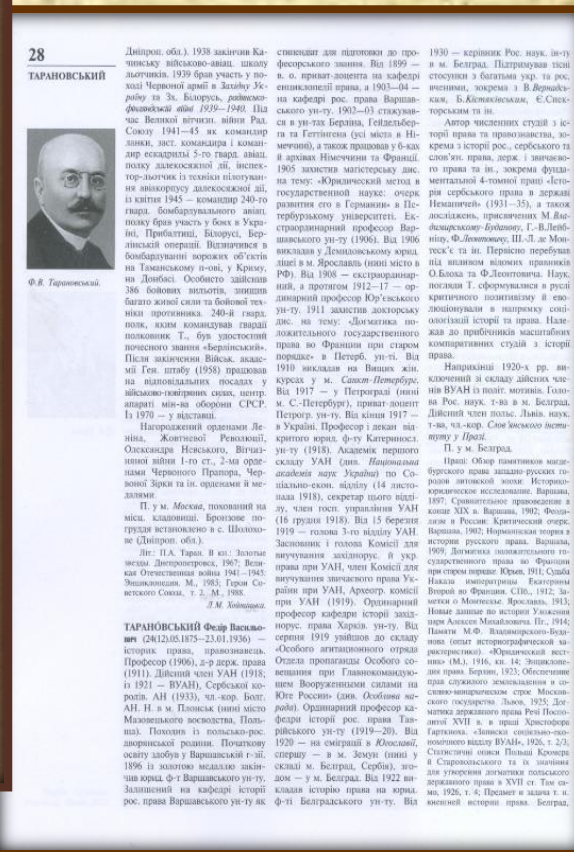

П.А. Тутковський

Ф. В. Тарановський народився 12 травня 1875 року у м. Плонськ Варшавської губернії в польсько-російській дворянській родині. Після закінчення зі срібною медаллю Варшавської гімназії Тарановський вступив у 1892 р. на юридичний факультет імператорського Варшавського університету. За підготовлену в студентські роки працю, в якій аналізувалися джерела магдебурзького права, був удостоєний золотої медалі і ступеня кандидата.

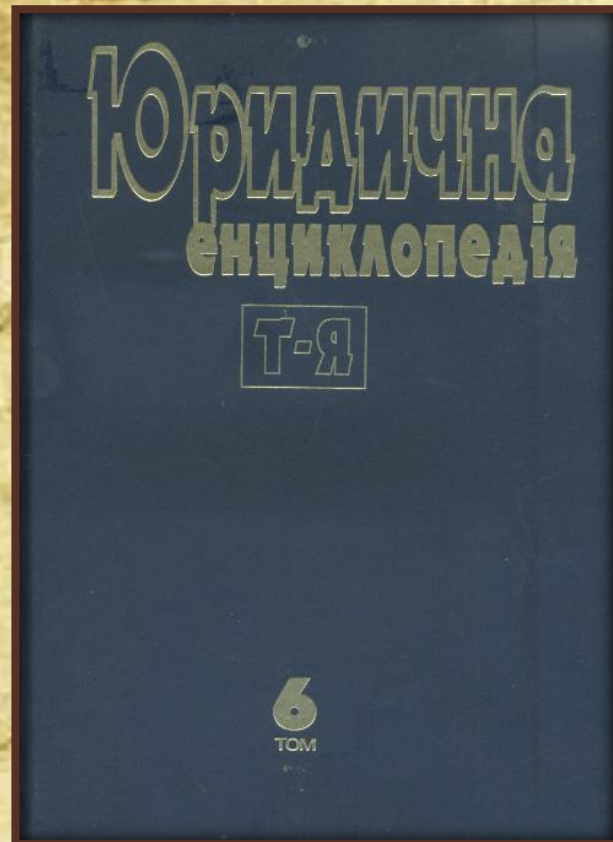

В 348560/10

В 339091/8

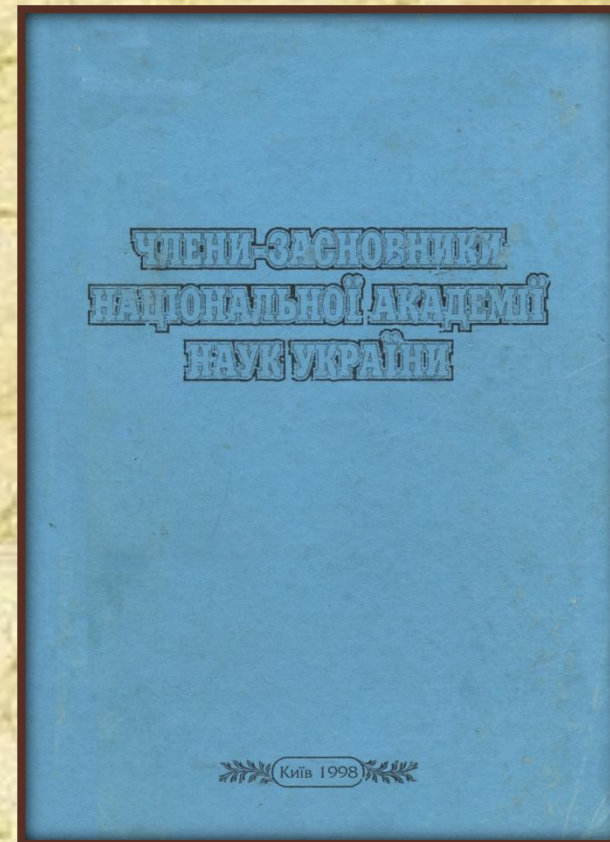
В 1899 р. Тарановський отримав ступінь магістра та посаду доцента на кафедрі енциклопедії права Варшавського університету. Перерви в заняттях і канікули вчений використовував для роботи над дисертацією. З цією метою він неодноразово виїжджав за кордон, переважно до Німеччини і Франції.

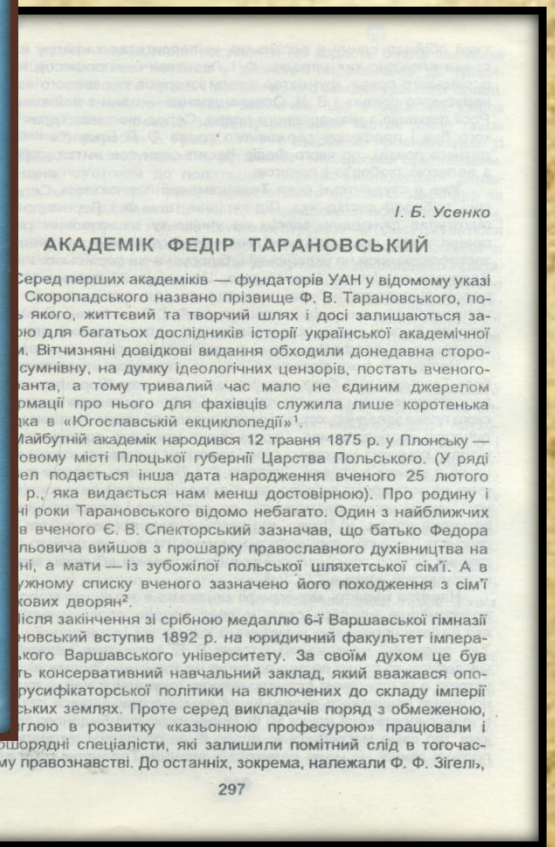
В 342492/6

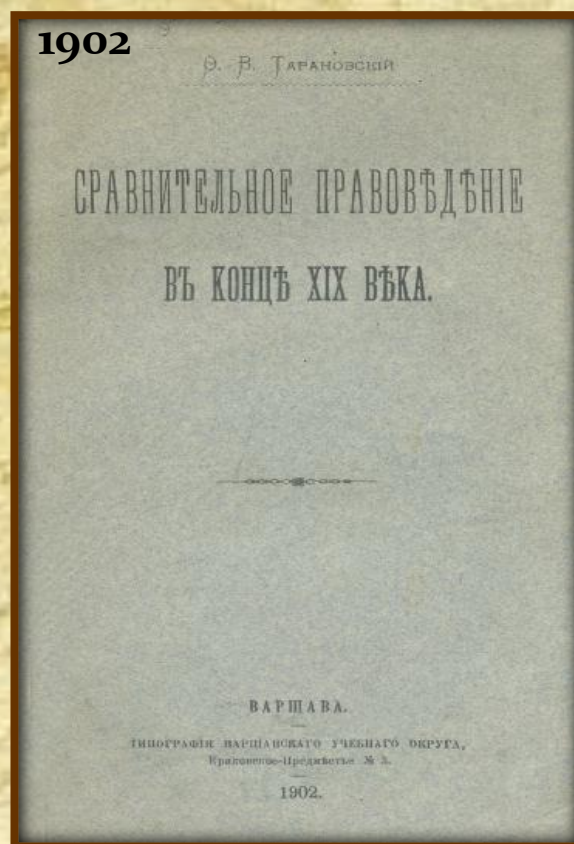
1999, Київ] — укр. правознавець, доктор
юрид. наук з 1966, професор з 1968, чл.-кор.
АПНУ з 1996, з-д м. Т. України з 1972.
Закінчив 1938 Харків. юрид. ін-т, в 1941 —
аспірантуру при цьому ж ін-ті. В 1941—44

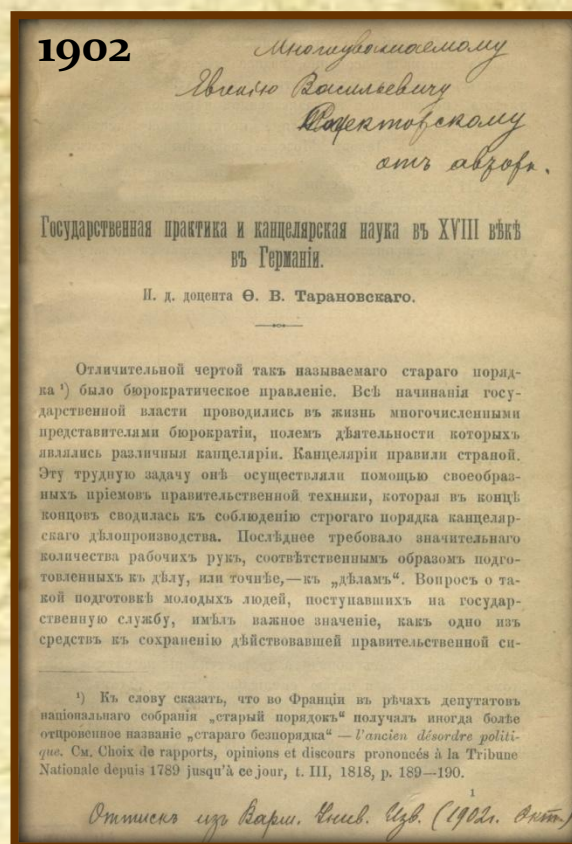
Ва 588070

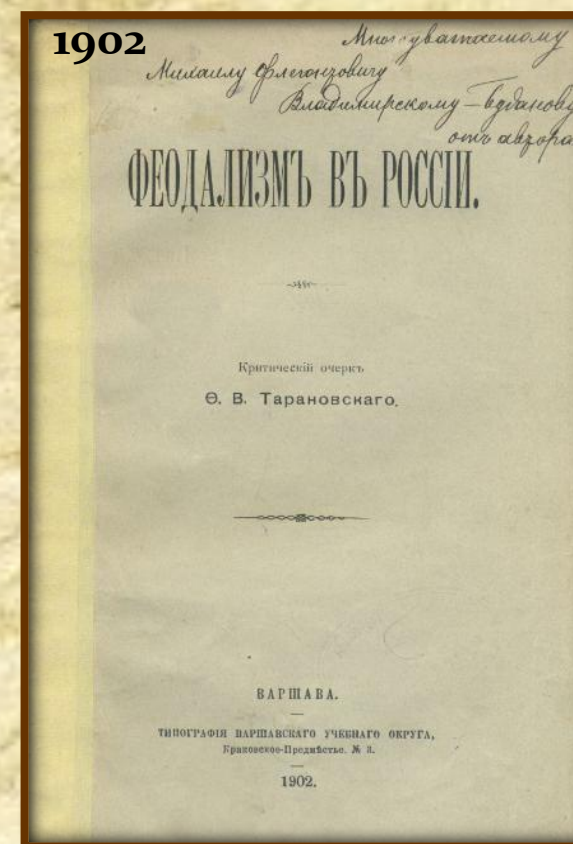
Під час роботи у Варшавському університеті вчений надрукував низку праць, які яскраво свідчать як про коло його наукових інтересів, так і про непересічні здібності. Схвальну оцінку рецензентів, зокрема, дістала доповідь про розвиток порівняльного вивчення права в Західній Європі. В наступній роботі «Государственная практика и канцелярская наука в XVI веке в Германии» йдеться про вплив на розвиток державного права діяльності юристів (вчених, парламентських і судових працівників тощо). Роботою «Феодализм в России» молодий дослідник виступив проти домінуючого тоді погляду про відсутність феодалізму у слов'ян.

Во 29615

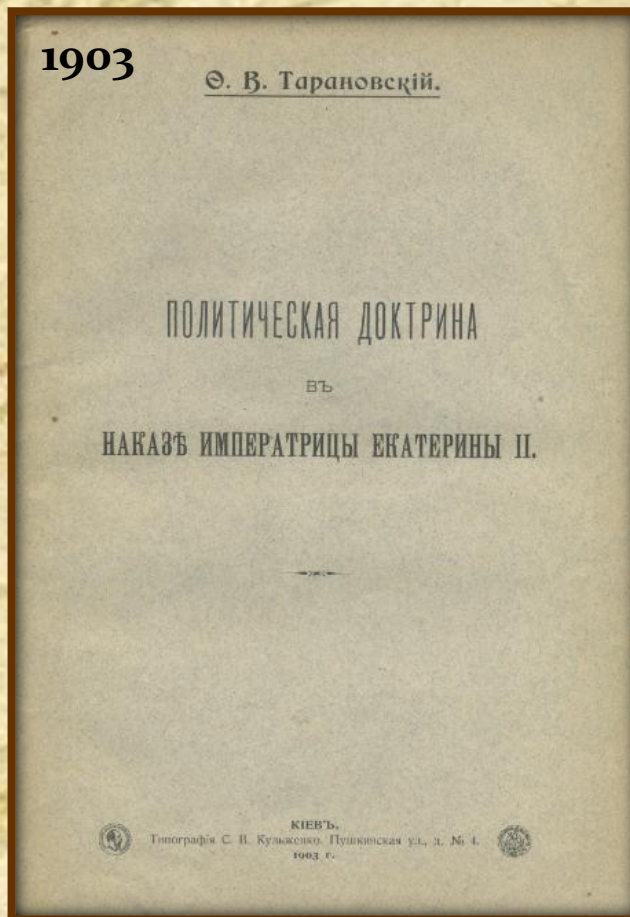

Во 348729

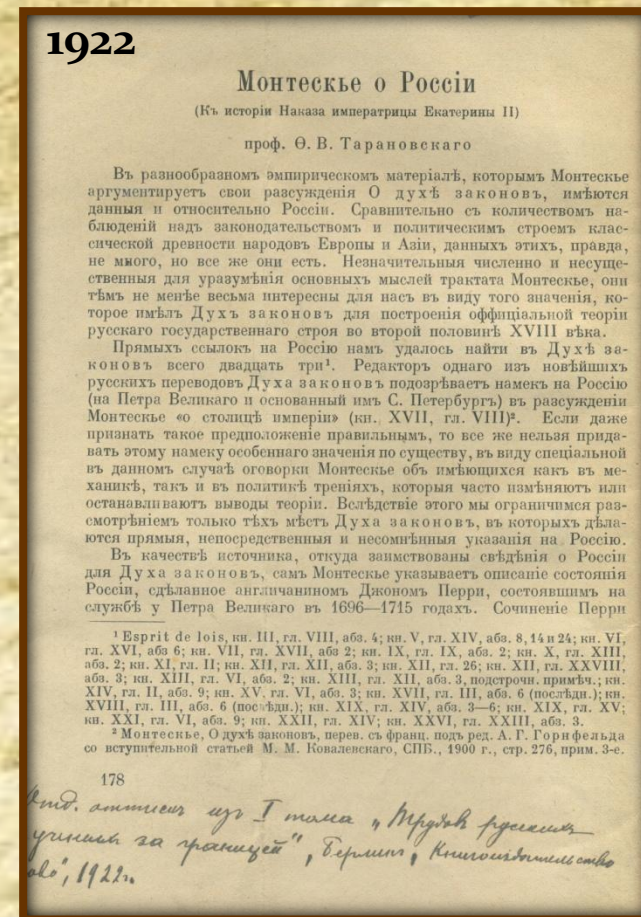

Во 1039

Праця «Политическая доктрина в наказе императрицы Екатерины II» базується на порівнянні державно-правових поглядів Катерини II з ідеалами Монтеск'є. Позитивно оцінюючи спробу імператриці закласти ідею законності в основу доктрини самодержавства, Тарановський приходить до досить сміливого висновку, що між поглядами Монтеск'є і Катерини II мало спільного, що ідеалом імператриці виступала поліцейська, а не правова держава.

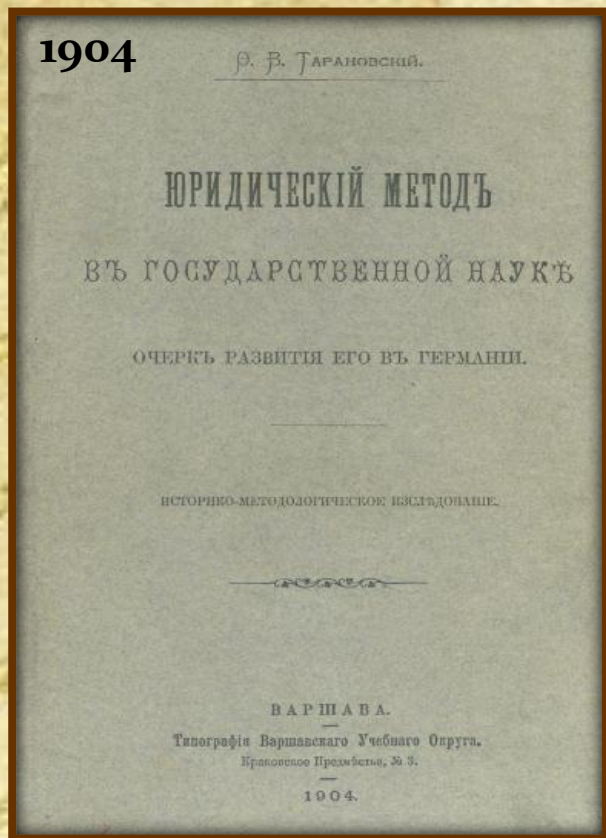

Во 5044

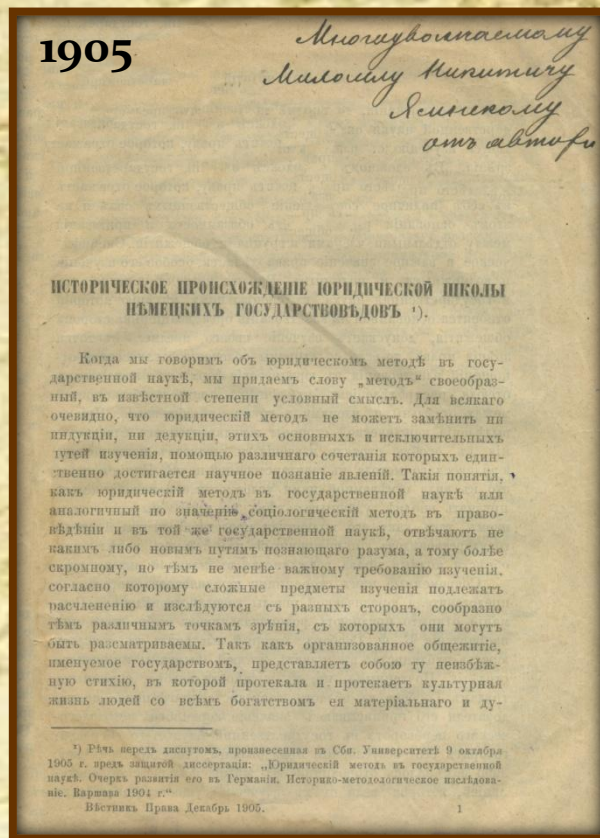

Иконников Во 30378

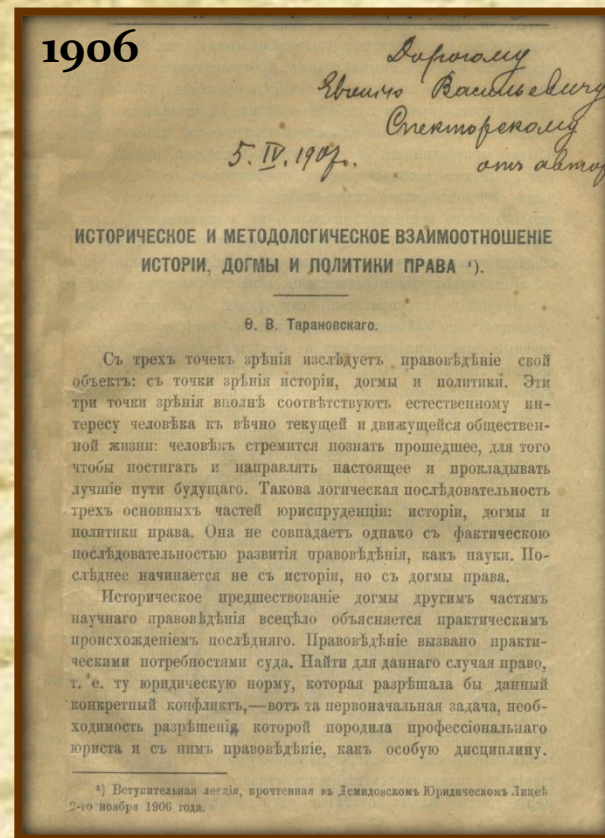
Монографія «Юридический метод в государственной науке. Очерк развития его в Германии», яка побачила світ у Варшаві в 1904 р., викликала позитивні відгуки, і 9 жовтня 1905 р. Тарановський прилюдно захистив її в Петербурзькому університеті як дисертацію на ступінь магістра державного права. Невдовзі після захисту вченого обирають професором Демидівського юридичного ліцею в Ярославлі. 2 листопада 1906 р. у Ярославлі відбулась перша вступна лекція новообраного професора на тему «Історичний і методологічний взаємозв'язок історії, догми і політики права».

В 235851

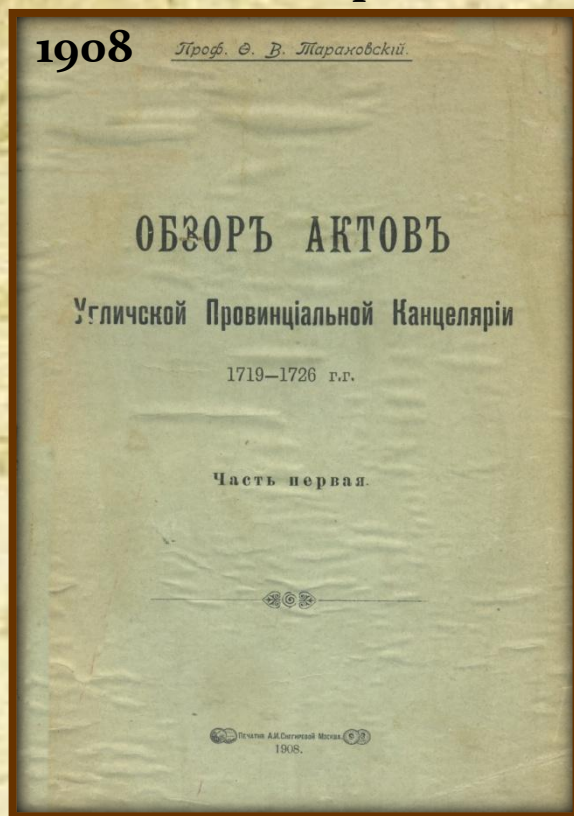

Во 348732

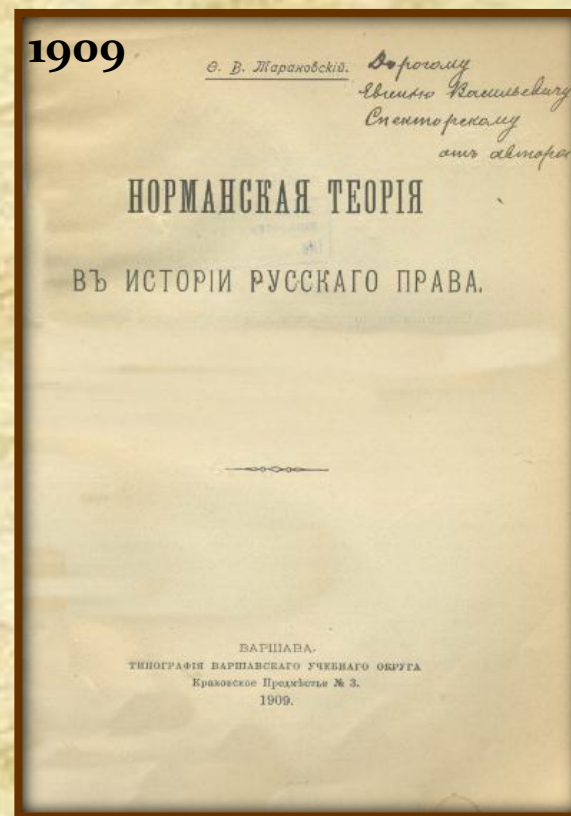

Во 348730

В Ярославлі, окрім викладацької праці в ліцеї, вчений займається ще й громадською діяльністю. Тарановський починає клопотатися про відкриття в Ярославлі народного університету, входить до складу громадської бібліотечної комісії, стає заступником голови губернської архівної комісії. Наслідком археографічної діяльності Федора Васильовича стало видання актів Угличської провінційної канцелярії 1719-26 рр., яке вийшло з друку під редакцією вченого і з його науковим оглядом зазначених джерел. В 1909 році побачила світ розвідка «Норманская теория в истории русского права», в якій Тарановський проаналізував погляди багатьох російських та іноземних дослідників.

Во 41060/1

Во 5045

1908

Анографическому
Василью Мовчану
Синюй мону

отъ Дмитрия

8. II. 1908.

КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ.

Къ исторіи науки положительнаго государственнаго права во Франціи при старомъ порядкѣ.

Въ области исторіи государственной науки во Франціи достаточно развита исторія политическихъ ученій, содержавшихъ въ себѣ общую теорію новой, возникшей на развалинахъ феодализма государственности, критику монархическаго абсолютизма и развитіе проблемы политической свободы. Нельзя сказать того же объ исторіи науки положительнаго государственнаго права Франціи до-революціонной эпохи, или вѣрнѣе, до-революціонныхъ эпохъ. Въ послѣднемъ направленіи сдѣлано весьма мало; можно даже сказать, что почти совсѣмъ нѣтъ разработки соответственныхъ вопросовъ.

Такое положеніе дѣла представляется страннымъ. Общеизвѣстенъ фактъ и общепризнанъ фактъ, что непосредственными сотрудниками французскихъ королей въ процессъ образованія единого централизованнаго государства новаго времени были легисты. Вплотнѣ естественно было предполагать, что эти люди, воспитанные въ духѣ строгаго юридическаго мышленія, должны были въ своей литературной дѣятельности примѣнять юридическія категоріи къ той государственности, образованію и укрѣпленію которой они практически содѣйствовали. Указанное предположеніе, соответствовавшее, кстати сказать, дѣйствительности, должно было повести отъ изученія исторіи легистовъ къ историческому же изученію науки положительнаго государственнаго права до революціи. Однако такая органическая, такъ сказать, послѣдовательность въ постановкѣ и разработкѣ соответственныхъ научныхъ проблемъ не установилась въ специальной литературѣ. Причина этого коренится въ общей постановкѣ политическаго изученія до-революціоннаго прошлаго. Постановка эта была односторонняя. Старые порядки изуча-

1911

Ф. В. ТАРАНОВСКИЙ.

ДОГМАТИКА

ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО

ГОСУДАРСТВЕННОГО ПРАВА ВО ФРАНЦІИ

ПРИ СТАРОМЪ ПОРЯДКѣ.

ЮРЬЕВЪ.

ТИПОГРАФИЯ К. МАТТІСЕНА.

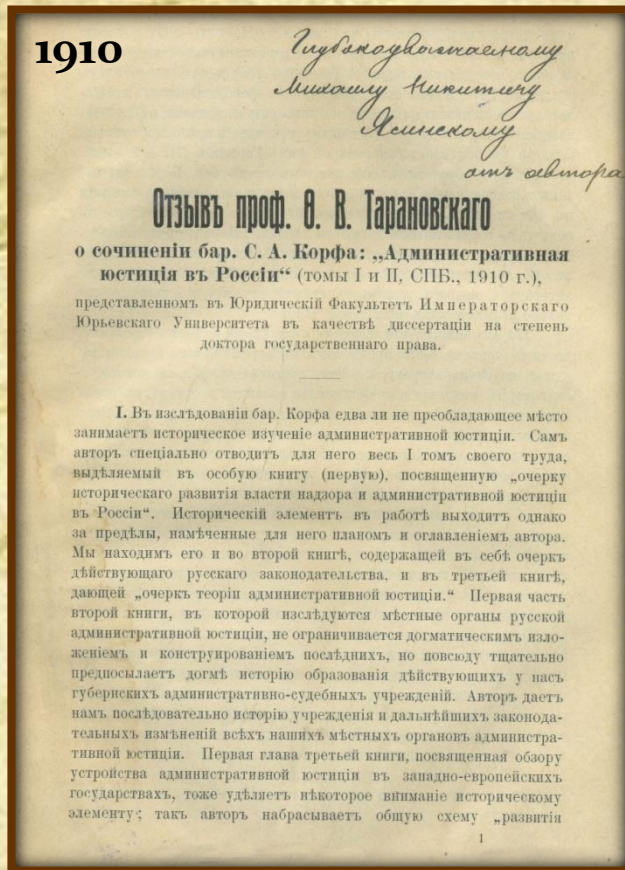
1911.

Найбільшим науковим надбанням вченого в Ярославлі стала праця «К истории науки положительного государственного права во Франции при старом порядке». В 1908 році Тарановський переїздить до Юр'єва (Тарту, Естонія), де обіймає посаду екстраординарного професора кафедри російського права в Юр'ївському університеті і продовжує поєднувати викладання з науковими пошуками. «Французька тема» знайшла своє завершення в дисертації «Догматика положительного государственного права во Франции при старом порядке», яку Ф. В. Тарановський захистив в Санкт-Петербурзькому університеті в 1911 році і отримав ступінь доктора державного права.

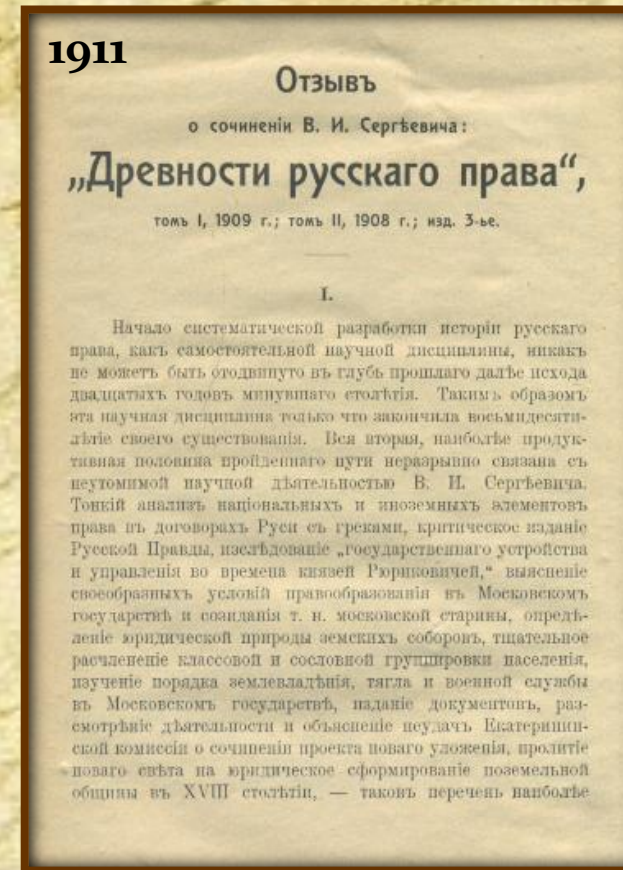
Во 348733

Во 5046

Протягом перших років перебування в Юр'єві вчений опублікував кілька відгуків та рецензій. Один з цих відгуків на фундаментальну працю В. І. Сергєєвича «Древности русского права» за своїм обсягом і науковим рівнем по суті являв собою невеличку книгу критико-юридичного характеру і був удостоєний спеціальної медалі.

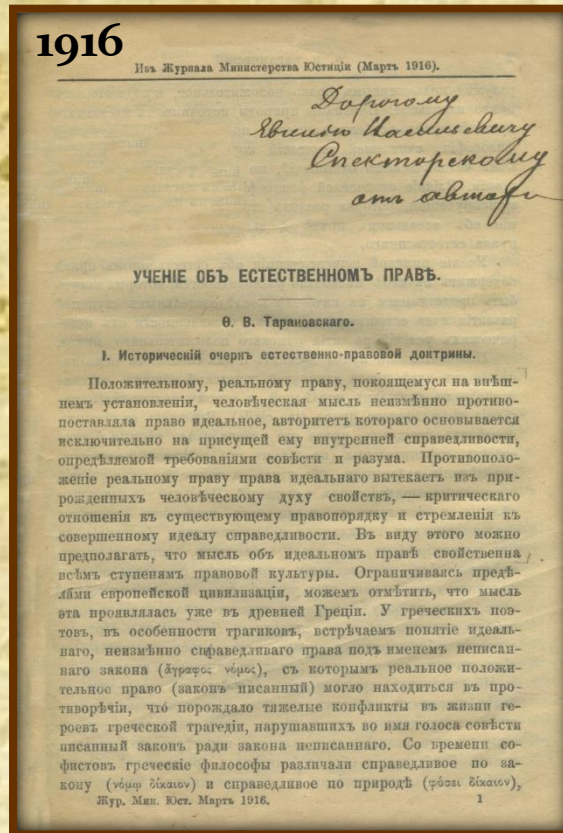

Во 348728

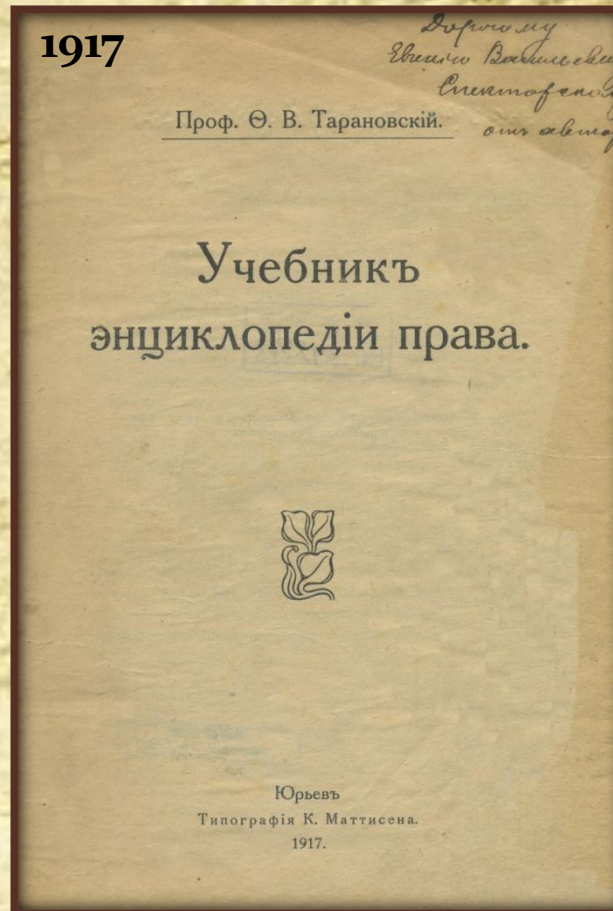

В 35865

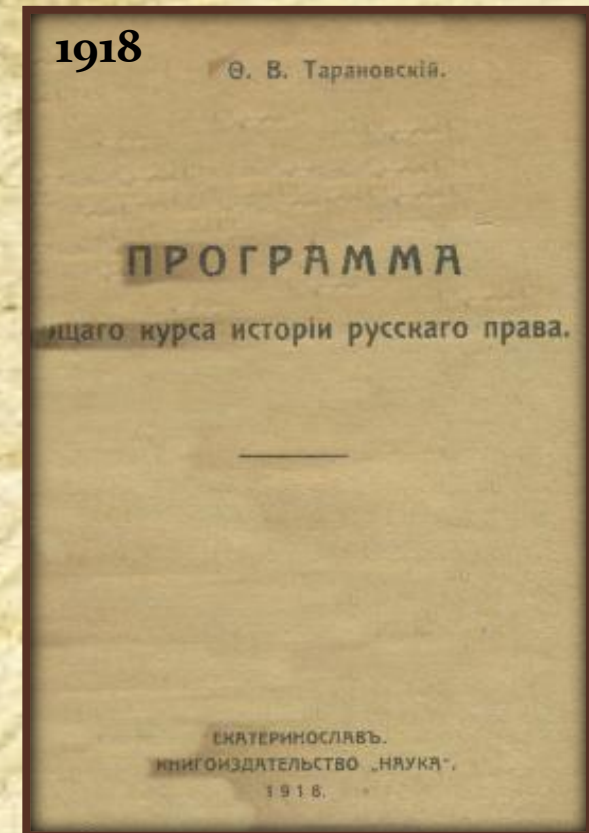
У роки першої світової війни Ф. Тарановський повністю зосереджується над підготовкою рукопису підручника з енциклопедії права. Підручник, праця над яким велася з 1913 р., побачив світ лише на початку 1917 р. Після Лютневої революції Тарановський у квітні 1917 р. зайняв омріяну кафедру в Петербурзькому університеті. Але жовтневий переворот, який застав науковця під Харковом, змусив вченого залишитись в Україні. У вересні 1918 р. відкрився юридичний факультет в Катеринославі. Тарановський став виконувати там обов'язки професора історії руського права і навіть декана факультету.

Во 348735

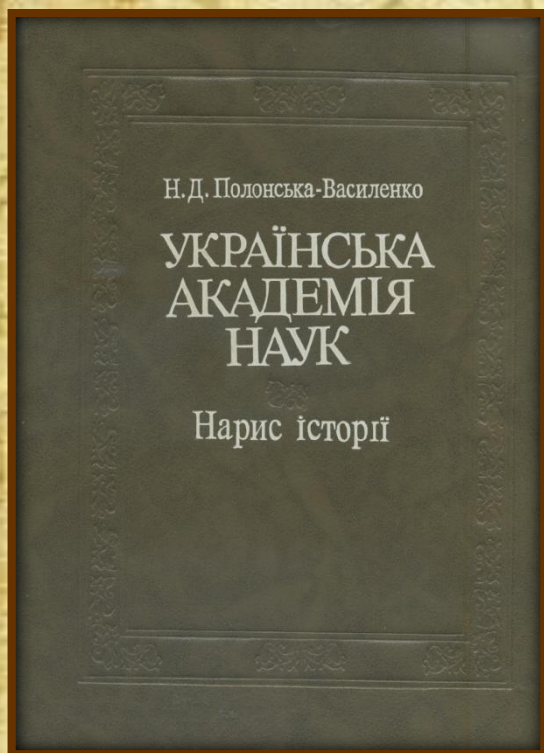

В 185827

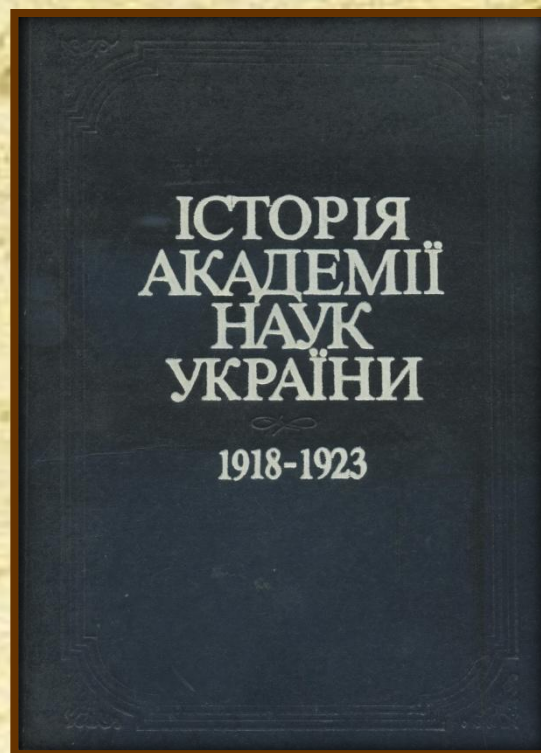

Ао 51400

В жовтні 1918 року в Києві Ф.В. Тарановський бере участь в обговоренні організації Академії наук України. 14 листопада 1918 року він стає академіком першого складу Української Академії наук по Відділу соціальних наук, а після раптової смерті М. І. Туган-Барановського вченому з кінця січня 1919 р. довелося виконувати обов'язки голови Відділу соціальних наук. В силу зазначених вище обов'язків вчений вирішував загальні справи щодо фінансування Академії, охорони житла і найма її членів, безпосередньо керував започаткуванням діяльності практично всіх правничих установ УАН. Ф. В. Тарановський організував і очолив Постійну комісію для вивчення західноруського і українського права, був членом Постійної комісії для вивчення звичаєвого права України, Археографічної комісії.

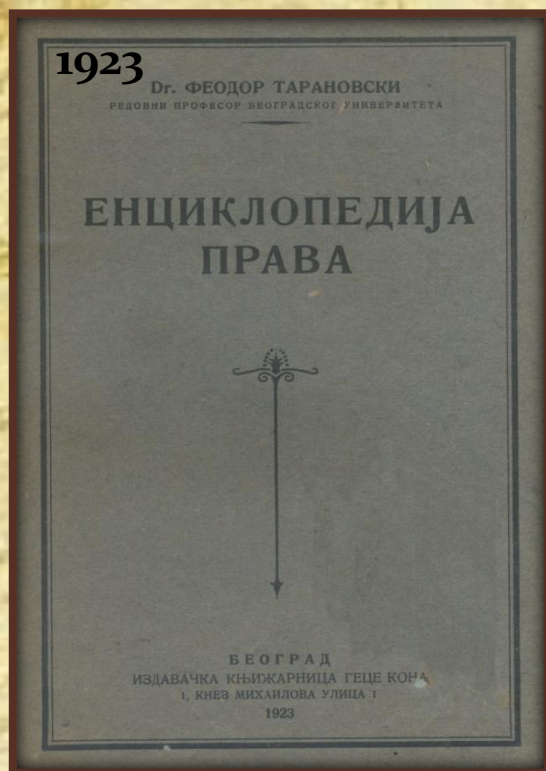
Ва 552344

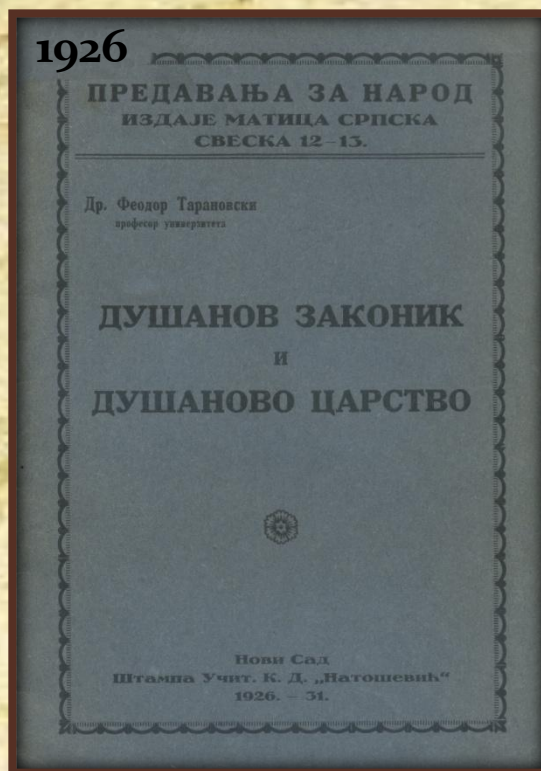
Вс 29848

Тим часом режим Скоропадського впав, постає питання щодо взагалі існування Української академії наук. Влітку 1919 року Ф.В. Тарановський перебуває у відрядженні і виконує обов'язки ординарного професора на кафедрі історії західно-руського права у Харківському університеті, а наприкінці 1919 року він виїздить з Харькова до Таврійського університету. На новому місці, як свідчать щоденники В. І. Вернадського, вчений продовжує захищати ідею української Академії всупереч думці більшості великодержавницького професорсько-викладацького складу університету. Врешті-решт у березні 1920 р. разом з групою професорів Ф.В. Тарановський виїхав з Криму через Туреччину до Югославії.

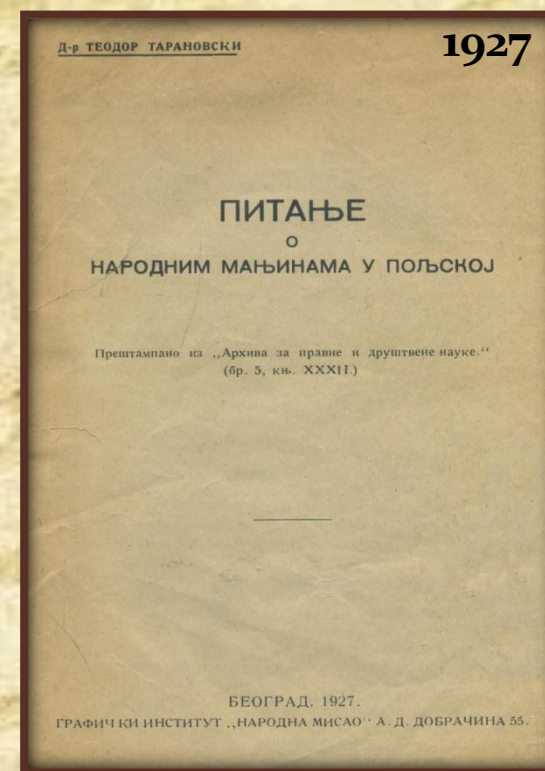
В Королівстві сербів, хорватів і словенців Тарановський спочатку жив з родиною неподалік Белграда, а з 1921 року викладав історію слов'янських законодавств та історію сербського права в Белградському університеті. Поряд з викладацькою роботою вчений вів активну наукову діяльність - за п'ятнадцять років еміграції він опублікував кілька десятків книг, статей і рецензій. Федір Васильович підготував друге видання свого курсу «Енциклопедія права», яке побачило світ у 1923 р. в Берліні російською мовою і в Белграді сербською мовою. Будучи видатним фахівцем в галузі історії слов'янського законодавства він написав працю, присвячену законам Стефана Душана та суто теоретичну, а не історичну працю про становище національних меншин в Польщі .

Во 330005

В 200298

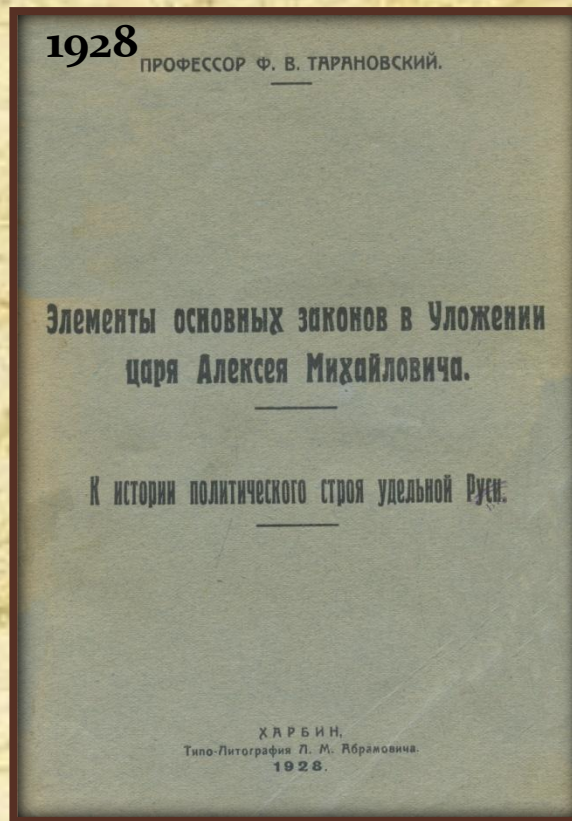
В 185570

Проблемам історії російського права була присвячена робота Тарановського «Элементы основных законов в Уложении царя Алексея Михайловича. К истории политического строя удельной Руси».

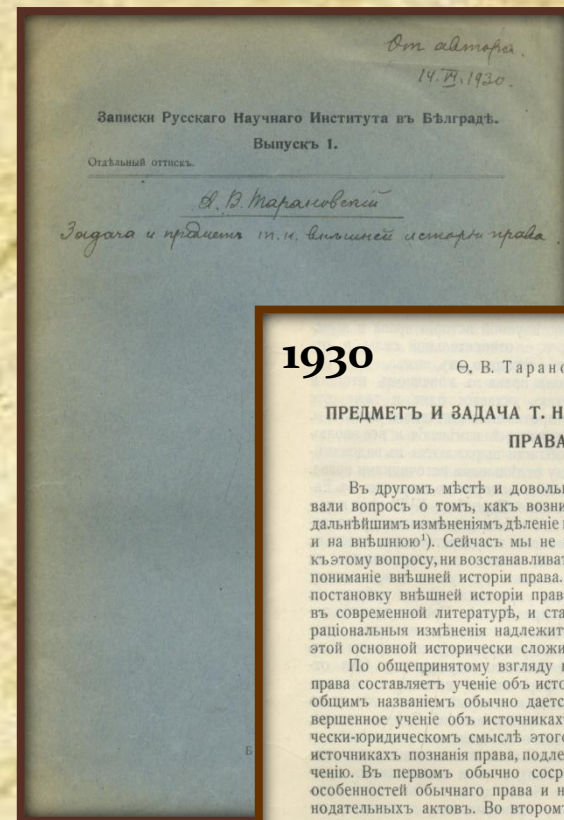
У 1928 р був відкритий Російський науковий інститут у Белграді, пост голови якого Федір Васильович займав з 1930 по 1936 р. і чимало зробив для розвитку інституту.

Ф. В. Тарановський був членом Сербської королівської академії наук, членом-кореспондентом Болгарської академії наук і Слов'янського інституту в Празі, дійсним закордонним членом Польського наукового товариства у Львові, почесним членом літературно-наукового і культурно-просвітницького товариства «Матиця Сербська».

Помер Федір Васильович Тарановський 23 січня 1936 року.

В 178629

В 177582

Використано матеріали:

Члени-засновники Національної академії наук України [Текст] : зб. нарисів / Ін-т історії України Нац. акад. наук України ; упоряд. С. В. Кульчицький ; відп. ред. В. А. Смолій. - К. : [б.в.], 1998. - 375 с.

<https://biblio.lib.kherson.ua/taranovskiy-f-v.htm>

<http://litopys.chdu.edu.ua/article/viewFile/60027/55732>

**Книжкова виставка підготовлена Відділом соціокультурної діяльності
Всі права захищені © ВСКД НБУВ
провідний бібліотекар Білецька Л. Д.**